

БЪЛГАРСКИ ВЕСТНИК

бр. 2, година VIII, 28 февруари 2002 г. Будапеща, Унгария

**СЪРДЕЧНО ПОЗДРАВЯВАМЕ НАШИТЕ
СЪНАРОДНИЦИ С НАЦИОНАЛНИЯ ПРАЗНИК
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 3 МАРТ!**

ВЕЛИК И БЕЗСМЪРТЕН!

*Към 165 годишнината
от рождението на Апостола*

В очите на България винаги има една сълза, която пари. Сълзата за Левски. Тя е бликнала в ледената февруарска нощ, когато там, край София, Левски увисна на бесилото. Болката за дякона е заседнала у всеки от нас с първата глътка майчино мляко, с първата училищна буква и първото стихотворение. Заслуша ли се човек в

В БРОЯ ЧЕТЕТЕ:

Интервю със Златан Тодоров – директор на Българо-унгарското училище

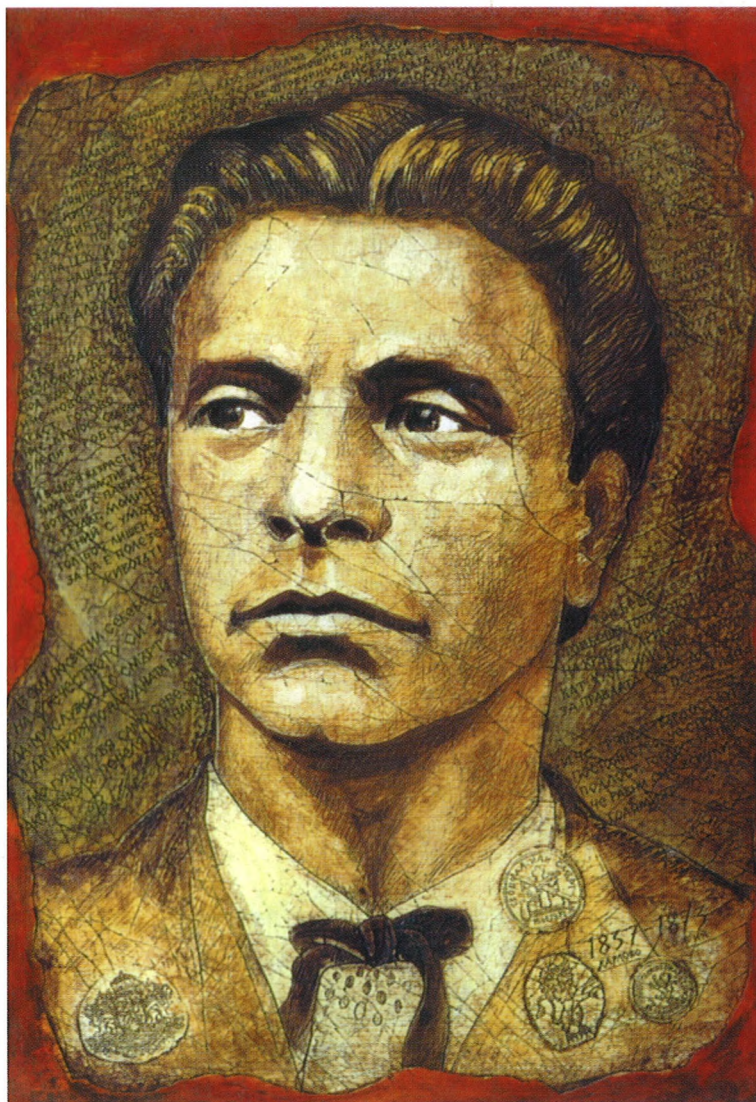
Вести от самоуправленията

Медолечението при радикулит

Храмът и светът

Детска страница

Иконата

Уважаеми Читателю!

Искам да споделя с Вас някои мисли, които ме връщат години назад в живота на българската общност в Унгария. Може би настъпващата пролет поражда в мене тези възпоменания. Знаете, че известно време бях и изпълнителен председател на Дружеството на българите в Унгария. Но повод за този мой размисъл е един разказ на писателя Франц Кафка, който отдавна съм чел, но не зная поради какво, сега си спомням за него. Вероятно е "виновна" пак пролетта или празника на Св. Трифон, който отмина? А може би и двете? Става въпрос за разказа "Преображението". В него главният герой Грегор сънува, че се е превърнал в грозен черен бръмбар, но запазил човешката си същност. Той вижда и разбира всичко по човешки, но не може да реагира като човешко същество. Осъзнава напълно своето състояние, но не може нищо да промени и е принуден да действа не така както волята и чувствата му диктуват, а както условията го принуждават. И тук възникна у мене, уважаеми Читателю, въпроса за човешкото достойнство, за примирението със съдбата, за това, че често пъти искаме да постъпим така, както нашите пориви и желания ни повеляват, но някои обстоятелства ни пречат за това.

Сега, без да сънувам подобни сънища, пак прескачам няколко години назад. Спомням си, че още около 1992-93 г. беше изготвен план за реконструкция на централното фоайе на културния дом, което трябваше да се превърне в двуетажна изложбена галерия, обсъждахме и начин за надстройка над хотела, създаване на паркинг в двора, даже докарахме и речен чакъл, за да бъде постлан, с конкурс изготвихме план за строеж на общежитие върху парцела до църквата, създадохме и ресторант-градина, обсъждахме с мои колеги да направим в ресторант "Царевец" постоянна фотоизложба за живота на българските градинари в Унгария, но изложба тематично осмислена и подредена, да организираме първенство по шах, по игра на табла и пр. В реда на тези мисли искам да спомена и за новоизградения параклис "Св. Трифон", за който пък Църковното настоятелство хвърли не малко усилия. Тук мога да прибавя и организирани от нас успешни културни прояви, които привличаха много сънародници и унгарски приятели. Голяма беше и материалната помощ на нашите самоуправления...

Но да се върна отново при героя от разказа и към този изкусно сътворен от писателската фантазия морален казус, с който много от нас са се сблъскали в живота. Лично на мене сънят ми е здрав и спокоен и не сънувам подобни неща, защото този литературен първообраз вероятно ме е направил устойчив срещу тях. А в живота пък мисля и действам така, както повелява чувството ми за дълг и отговорност, пред себе си и пред обществото. А що се отнася до съня на Грегор, уважаеми Читателю, оставам на всеки лично да си го обясни, да тълкува и собствените си сънища и най-вече да помисли как трябва да постъпва когато е буден.

Димитър Цуцуманов

себе си – непременно ще чуе неговия глас. Що за личност е този невероятен човек, изпълтил в себе си по малко от всички ни, но само най-чистото, най-искреното и най-решителното. Каква беше тази наша орисия – да разпилеем неговия гений по плетища и къкрински ханчета, по бесилки и безкрайни гробове, та за малко дори да го забравим. Понякога си мисля, че неговото рождение и гибел е близко до Христовото. И той се бе появил, само че на българска земя, с българска кръв и българска душа, за да събере греховете ни и да увисне на бесилото. Този неукротим фантом – кръстосал от планина до планина, от вода до вода поробеното ни Отечество, за да нахрани огладнялата ни вяра и да ни закълне в името на нещо свято и незаменимо – бащин дом и език, достойнство и гордост, свобода или смърт...

Кой е той? "По каква работа ходи?" - както са го питали глупавите заптиета, почерпени с по едно кафе от него, какъв е неговият занаят? Тоя хубав млад мъж със светлосини очи, тоя сладкогласен певец, тоя неочакван гостенин, който се изтърсва посред пладне в някоя търговска кантора в Търново, на някоя селска седянка вечер или в някой пловдивски хан сутрин? Той има сто занаята, по един за всеки ден: дякон, възгличар, манастирски просяк, търговец на кожи и гюлово масло и един единствен занаят за всички ни - пратеник на свободата.

"Аз съм се обещал на отечеството си в жертва за освобождението му, а не да бъда който знае какъв." Какво име носи тоя човек? То се пине различно: дякон Игнатий, Кешиш Първан, Дервишоглу Аслан, Ибрям Анадолу, Васил Иванов Карловчето... "Брей, ти маш много имена, бе" – ще му каже орханийският каймакамин и властта ще търси до последния час трима с тия имена. А неговото име е едно единствено, което дори не е име, а символ и съдба: Апостолът.

Така всичко у него е необикновено: сложно и в същото време съвсем просто. Тоя дякон без расо, тоя неизчерпаем идеалист е твърде предпазлив и дори подозрителен понякога. Тоя момък носи вродена култура, притежава един огромен, трезвен и практичен ум. Той не е чел никакви томове, освен църковните, но стига до най-известната мъдрост в понятията свобода, чест и отговорност. Той пръв ще говори за "чиста и свята република". А съдбата свързва в трагична игра неговото име с името на Ботев. В тефтерчето си Апостолът е преписал поемата "На прощаване", а няколко години по-късно Ботев ще напише "Обесването на Левски", дето кънти писъкът на осиротялото ни Отечество.

И когато на 19 февруари всички българи и цяла България почитат паметта му, не ни остава нищо друго освен да се върнем при него. Защото с непогрешимостта на пророк той е изрекъл и преживял всичко, което е потребно. Връщането при Левски е като пречистване, което ни е нужно, за да осъзнаем себе си. Само така ще тръгнем в посока истинска и свята, та да сме праведни и чисти пред паметта му.

Златан Тодоров

**Българският
посланик
Светлозар Панов
се среща
с унгарския
министър
на външните работи
Янош Мартони**

На 14 февруари посланикът Светлозар Панов даде обяд на унгарския външен министър Янош Мартони в резиденцията на Българското посолство в Будапеща. В обяда участваха още посланиците на страните членки на НАТО и на Ев-

ропейския съюз, акредитирани в Будапеща. В приятелска и непринудена атмосфера гостите размениха мнения по актуални полити-

чески въпроси и опитаха традиционните български специалитети – шопска салата, кебапчета, баница и различни наши напитки.

Антология на унгарската поезия на български език

На 7 февруари в Българския културен институт беше представена новата антология на унгарската поезия "Вселена на везни", съставена от Петер Юхас - един от най-изявените българисти в Европа, наскоро награден с орден "Стара планина" - I степен. Като автор на "История на българската литература" и "Панорама на българската литература" (Будапеща, 1966), на монографията "Тюрко-българи и маджари" (издателство на БАН, София 1985), за която му е присъдена научната степен "Доктор на филологическите науки", на над 400 статии и научни публикации, на многобройни преводи, Петер Юхас също е подбрал стихове на над петдесет унгарски поети, между които от Янус Панониус (XV в), Миклош Зрини (XVII в), Даниел Бержени (XVIII в.), Михай Чоконан-Витез (XVIII в), на най-ярките представители на унгарската лирика от XIX век, като Ференц Кьолчен, Янош Вайда, Михай Вьорьошмарти, Шандор Петьофи, Йожеф Йотвьош, през поколението на Ендре Ади, Дюла Юхас, Дюла Ййеш, Михай Бабич, Лайош Кашак, Арпад Тот, Ласло Надь и на съвременниците Анна Киш, Йожеф Уташи, Шандор Чори, Шандор Каняди, Бенедек Киш, Ишван Аг. Преводите са направени от известни български поети и преводачи: Атанас Далчев, Елисавета Багряна, Ненена Стефанова, Радой Ралин, Петър Алипиев, Нино Николов, Александър Миланов, Марин Георгиев, Александър Муратов, Светла Кьосева, Здравко Чубриев, Мартин Христов и други. Въпреки че всеки подбор, всяка антология носи донякъде субективизма на нейния съставител, читателят може само да се радва и да бъде доволен от възможността да се запознае, да се докосне до животворния, непресъхващ извор на унгарската лирика от изминалите осем века, да почувства любовните пориви, радостта, мъката, душевната сила на твореца, да се огледа за пореден път в огледалото на красивата природа и да си зададе вечните риторични въпроси за живота, смъртта, любовта, вярата и свободата. "Вселена на везни" е едно от най-представителните издания на унгарска поезия на български език за последните десет години.

КУЛТУРНИ ВЕСТИ

Изложба на Каталин Улман в Холандия

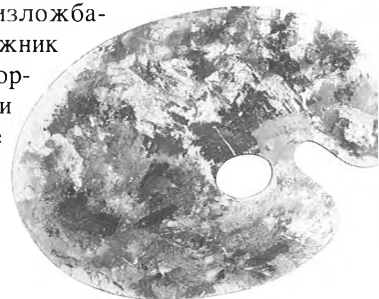
В края на миналата година нашата сънародничка Каталин Улман, която живее и твори в Сентендре, организира своя изложба в художествената галерия на Северохоландския град Брилтийл, открита със слово от съветника в Унгарското посолство в Холандия д-р Шандор Молнар. Към

новата колекция от керамични творби, съдържаща разнообразни художествени предмети за битова украса, изпълнени в нови форми и цветови багри, е проявен подчертан интерес, за което говори и фактът, че Кати е получила покана за нова изложба по време на Коледните празници.

Изложба на акварели

На 24 януари в салона на Българския културен институт беше открита изложба-акварел на българския художник Николай Янакиев. Слово за творчеството на художника и показаните картини произнесе унгарският художник Андраш Чавлек, носител на наградата "Мункачи".

Вечер за композитора Емануил Манолов

На 30 януари, в рамките на поредицата "Национален културен календар" в Българския културен институт беше отбелязана 100-годишнината от смъртта на композитора и родоначалник на българското музикално творчество Емануил Манолов (1860-1902). Доклад за живота и творческия път на композитора изнесе Александър Гюров.

НОВ БРОЙ НА "ХЕМУС"

В ръцете на читателя е новата книжка на списание "Хемус", бр.4 от 2001 г. В нея може да се прочетат интересните размисли за ези-

ка и съвременния човек на писателя Йордан Радичков, стихотворения от Иван Радоев, Иван Кулеков, Константин Павлов, "Записки 1970-1993" от Константин Павлов, "Лайкучката не лае, а ухае" от Николай Кънчев, разказа на Теодор Радевски "Тленност", творби на унгарските писатели Янош Лацкфи и Силард Борбей и др. Броят е богато илюстриран с рисунки от Буян Филчев.

В Дружеството за унгаро-българска дружба

На своята редовна сбирка на 7 февруари присъстващите членове на Дружеството за унгаро-българска дружба се срещнаха с новоназначения в Унгария български свещеник отец Стефан Мамаков, който изнесе лекция за съвременното състояние на българската православна църква и отговори на поставените му въпроси. Преди това, Елвира Катуш направи кратък отчет за дейността на дружеството през изминалата година, а известната унгарска българистка и преподавател в Дебреценския университет д-р Юлия Пандур прочете доклад за историята на българската църква. На сбирката се проведе интересен разговор за миналото и настоящето на православия в България, за сектите, за отношенията между църква и държава и пр.

"Чест и професионално предизвикателство е да съм ръководител на едно българско училище в чужбина с 84 годишна история..."

*Интервю със Златан Тодоров, директор
на БУСЕУ "Христо Ботев" – Будапеща*

Вече трета година сте директор на българското училище в Будапеща. Като чест или професионално предизвикателство приехте да сте ръководител на едно българско училище в чужбина, имащо 80 годишна история? Удовлетворява ли Ви работата? Колко деца учат в училището и посещават детската градина? Какво е съотношението между българските и унгарски деца?

От м. септември 1999 г. съм директор на българското училище в Будапеща. За мене това бе една осъществена мечта, защото, когато посетих училището и Будапеща за първи път ги харесах толкова, че те останаха в сърцето ми и породиха мечтата ми един ден да поработя и аз тук.

И чест и професионално предизвикателство е да си ръководител на едно българско училище в чужбина с 84 годишна история, но не възрастта на училището е определяща. Главната задача на всяко училище е да даде на учениците необходимия обем от знания и умения, изискващи се за всеки клас, за всяка училищна степен и по това нашето училище прилича на всички останали училища. В същото време има и една много съществена и важна разлика. Не е достатъчно да дава само знания и умения, а е призвано да съхрани българската традиция в една страна, която е далеч от родината и да даде възможност тази традиция да бъде продължена в непрекъснато променящите се стопански условия в Унгария. Тази си мисия – съхра-

няване на българското национално съзнание, бит и култура в една малка българска общност в чужбина с възрожденски дух, то и днес продължава да изпълнява. Българското училище е единствената институция, в която усвояването на българската национална култура, на български език става по един системен начин, в ранна възраст, което е решаващо за формирането и изграждането на българското самосъзнание. Ако човек като малък не е пропит с български дух и не е усвоил надеждно българския език, по-късно трудно ще се интегрира в българската общност.

В училището през тази учебна година се обучават и възпитават 73 деца – 44 от унгарски произход и 29 българчета. Благодарение на въведения подготвителен клас, в

който приемаме ученици след завършено основно образование, все повече се увеличава броят на унгарските деца и по този начин печелим все нови и повече приятели на България. Детската градина се посещава от 13 деца.

Работата ми като ръководител и учител в българо-унгарското средно езиково училище ме удовлетворява само по принцип, защото съм учител по призвание. Но не ме удовлетворяват резултатите, защото една голяма част от учениците по различни причини не са достатъчно мотивирани за учебен труд. Аз съм много възискателен в това от-

ношение и се чувствам удовлетворен само, когато съвместно и отговорно съм си свършил работата и в резултат съм получил адекватни на положените усилия резултати.

Наблюдава се засилена тенденция към намаляване броя на учениците. Какво прави ръководството на училището пред компетентните български органи за забавяне на това отрицателно явление? Какво е отношението и инициативността на българските институции и организации в Унгария?

Истина е, че броят на учениците в училището постепенно намалява. И докато в горния курс, благодарение на подготвителния клас, средната пълняемост на паралелките е средно 10 ученика

при норматив 8 положението можем да смятаме за стабилно и овладяно, то състоянието в началния и среден курс е повече от тревожно. Там обучението се води в слети класове. Малкият брой ученици дава възможност на преподавателите да работят диференцирано и индивидуално с всяко дете. Те получават и научават това, което е необходимо. Но според мен обучението в слети паралелки е далеч от нормалното, а слети паралелки ще има докато броят на децата не нарастне, въпреки разбирането, което проявява Министерството на образованието и науката (МОН).

Пред компетентните български органи за забавяне на този процес училищното ръководство не прави нищо съществено, освен да пледира за одобряване на маломерните ни паралелки. Те няма да ни изпратят деца от България. Но това не означава, че не правим нищо. Напротив, силно сме обезпокоени, че ще дойде денят, когато някой директор ще трябва да заключи вратата на училището поради липса на ученици и сложи край в историята на българското училище в Унгария. Затова анализираме причините, довели до това състояние и правим всичко, което е в нашите възможности това да не се случи, или поне да го отдалечим във времето.

Но сами няма да можем. Нужна ни е подкрепата на българските институции и организации в Унгария.

Въпреки, че проявяват загриженост и съпричастност към проблемите на българското училище, в повечето случаи това звучи само декларативно. А те могат да ни помогнат и морално и материално. Необходимо е повече доверие към българо-унгарското училище.

По каква програма протича учебния процес. Как и къде се разработва програмата и какво е участието на унгарските специалисти? Каква е перспективата на завършилите българското училище? Имайки предвид двуезичното обучение на учениците, какво е съотношението на българските и унгарските преподаватели, какви трудности срещат те?

Българо-унгарското средно езиково училище учи по индивидуален учебен план. Той се изготвя в училището и се приема от Педагогическия съвет.

Одобрява се от Министъра на образованието и науката. При изготвянето му се съобразяваме с изискванията на Закона за учебния план в Р. България.

Съгласно Споразумението между двете министерства на образованието от 1992 г., в него са включени и предмети изучавани на унгарски език – история на Унгария, география на Унгария, унгарски език и литература, терминология и екскурзоводство.

Унгарски език и литература се изучават почти равнопоставено с българския език и литература. Учебните програми по отделните учебни предмети се изготвят от работни групи от български и съответно унгарски специалисти. Учебните програми са съобразени с българските и унгарските държавни образователни изисквания. В училището работят 11 български и 4 унгарски учители. Българските учители са подбрани с конкурс от МОН. Унгарските преподаватели също са много добри специалисти.

Учениците, които учат в нашето училище можем да обособим в три групи – деца от смесени бракове, унгарци, които са започнали тук изучаването на български и българи, които не говорят унгарски език.

Трите групи имат различни проблеми и различно ниво на знание на езика. Това и работата в слети паралелки са основните затруднения, които срещат учениците. Наличието на деца с различна степен на владение на български и унгарски език предопределя и резултатите, които не могат да се постигнат за седмица или месец, а дори и за година. Краткосрочните договори, с които се назначават преподавателите, нито ги мотивират, нито им дават възможност да се захванат с решаването на някои педагогически и методически проблеми, пред които е изправено училището. Много често дори и малкият опит се губи със заминаването на съответния преподавател и това прави невъзможно създаването на информационна

банка, която да спомогне за предаването на натрупания опит и да осигури по-добра приемственост в педагогическата работа.

Като се прибавят и новите културни, битови и икономически условия в Унгария, към които трябва да се адаптират новите учители, трудностите не изглеждат съвсем безобидни.

Що се отнася до перспективата на завършилите българското училище, тя не е по-различна от тази на техните връстници, завършили което и да е унгарско училище. Завършващите дванадесети клас полагат зрелостни изпити съобразно изискванията на българските и унгарските образователни системи и след успешното им полагане получават диплома за средно образование на унгарски и български език, която им дава възможност да продължат обучението си в което и да е учебно заведение в Унгария или България. Това показват и досегашните ни резултати. От 1998 година всички завършили продължават образованието си.

Как Училищното настоятелство подпомага работата на учителския колектив и лично Вашата работа?

Училищното настоятелство не е нито помощен, нито консултативен орган на директора, за да подпомага личната му работа. То има следните функции и задачи:

- обсъжда и прави предложения за перспективното развитие на учениците, както и на текущи проблеми, свързани с дейността на учебното заведение,
- грижи се за осигуряване на допълнителни финансови и материални средства за училището,
- подпомага поддържането на материално-техническата база,
- съдейства при организиране на ученическото хранене, осигуряване на транспорт и други битови условия за учениците и учителите,
- подпомага създаването и реализирането на възпитателно-образователни програми по проблемите на децата,
- подпомага и съдейства за включване на родителите при ор-

ганизиране свободното време на учениците.

Ако училищното настоятелство е изпълнило дори само една от своите задачи, то е било полезно за училището и неговото съществуване е било оправдано.

Как виждате бъдещето на училището?

Въпреки притесненията ми съм оптимист. БУСЕУ "Христо Ботев" трябва да оцелее и да го има и в бъдните години. И в този си вид – с езиков профил – български и унгарски и два западни езика,

с предпрофесионална подготовка по екскурзоводство и добрата компютърна база – то е достатъчно актуално и подготвените в него ученици успешно се реализират и са конкурентноспособни на пазара на труда.

Т. К.

ВЕСТИ ОТ САМОУПРАВЛЕНИЯТА

Дебрецен

Българското самоуправление в града организира изложба икони на художника Иван Лазаров, която бе открита в края на м. януари.

Пейч

На 3 февруари Българското самоуправление бе инициатор на традиционното честване на празника на Св. Трифон.

На 28 февруари в гр. Пейч ще се проведе срещата "Национален малцинствен форум", за участие в която е поканено и Българското малцинствено самоуправление.

Халастелек

Дейността на Българското самоуправление в селището за 2001 е доста богата и разнообразна. В началото на изминалата година направихме отчетно събрание, на което приехме бюджета за годината и разгледахме дейността на нашето самоуправление пред форума на тук живеещите българи. В края на м. февруари проведохме традиционния бал, по случай Трифоновден. По стара българска традиция зарязахме лозата, изложихме бъчва с вино и организирахме богата трапеза, томбола и увеселение, което продължи до зори. Халастелек се славя като инициатор на Националната среща на българите в Унгария, която беше проведена за

четвърти път. 2001 година тя се състоя в деня на патронния празник на Халастелек "Свети Ласло" на 23 юни. Проявата бе организирана съвместно с кметството, бяха положени венци, имаше тържествени слова, българска изложба, народни танци, турнир по футбол, панаир, дегустация на български ястия и др. През м. юли за пореден път заминахме с автобус за събора "Св. Марина" в Поликрайще. През 2002 година също възнамеряваме да наемем автобус и да пътуваме. Обръщам се с молба към всички желаещи, навреме да се обаждат и запазят места при председателя на самоуправлението Никола Кушев (тел.: 06-30-251-8247).

След привършването на гроздобера нашите младежи с файтони минаха през селището, поспряха пред портите на някои стопани, които богато ги почерпиха.

На 26 октомври съвместно с българските самоуправления в Чепел и Сигетсентмиклош отпразнувахме Димитровден. В програмата участваха унгарските хумористи Жужа Чала, Вера Фараго и Габор Харшаньи, "Малко театро" и танцовият състав "Янтра". На вечерята след програмата организаторите се погрижиха всички именници да получат символичен подарък – по една бутилка вино. С гордост мога да кажа, че и това наше мероприятие бе уважено от кмета на Халастелек – Антал Щофан и съпругата му.

Българското самоуправление редовно оказва помощ на пенсионерите и нуждаещите се българи тук. И миналата година раздадохме подаръци на пенсионерите. Освен

това всяка година Халастелек избира своите почетни, най-уважавани жители, които с труда си са допринесли за разцвета на селището. От българска страна, по наше предложение, с това звание бе удостоена Миланка Караилиева, която получи почетна грамота и подарък лично от кмета на Халастелек.

През изминалата година гласувахме финансова подкрепа за Младежкото дружество, за културната дейност на Дружеството на българите в Унгария, учавахме в организирането на Международната среща на християнската младеж от цял свят.

На 1 февруари 2002 година направихме отчет на дейността и финансовото състояние на самоуправлението за 2001 година. За наша огромна радост на събранието присъстваха повече от 60 души наши сънародници. Предложихме, обсъдихме и приехме проектобюджета и културния план за 2002 година.

Наближават избори и от страниците на вестника искам да благодаря на българите от Халастелек за доверието и уважението, което оказаха на ръководството на българското самоуправление в Халастелек през изминалите четири години

Никола Кушев

XVII район – Будапеща

На свое заседание самоуправлението в района гласува 100 000 фт. еднократна помощ за Българската православна църква в Будапеща за закупуване на икони за храма.

Трифоновден и традицията, донесена от Родината

Спомням си детските години и празника на Св. Трифон в Поликрайще. Това беше общоселски празник и голяма радост за децата. Тържеството за “зарязването” тръгваше от “сред село”. Напред вървеше поп Иван. Следваше селската музика, а след нея една кола с малка бъчва, взета на заем от Сандю Гърдев. Бъчвата беше възседната от общинския писар Бай Бужо с книжна корона на главата. Той беше захапал гумен маркуч, единият край на който беше вкаран в бъчвата. Дали е имало вино в бъчвата или не, не се знаеше, но носът на бай Бужо беше зачервен като пиперка. След тях трудолюбиви стопанки носеха на кобилица менци пълни с червено вино за поливане на благословените лози, пък и за вътрешна употреба, следвани от развеселените вече мъже.

След като пристигаше в “Корнаците” до първите лозя, шествието

спираше и отец Иван извършваше водосвета, като подрязваше две три лози и ги благославяше с червено вино. Тогава бай Бужо, понеже вече главата му се беше позамаяла от постоянното опитване съдържанието на бъчвата, подкрепен от няколко здрави мъже слизаше от царското си положение на земята и с царствен жест поливаше с вино лозите като не забравяше да се полее вътрешно, за да бъде добър “берекетя”. След този ритуал започваше обща наздравяца. Мъжете пиеха вино направо от котлите, така както бяха на кобилиците, носени от младите жени. След това в същия ред тържествената колона тръгваше обратно. Развенчаният вече “царо” бай Бужо вървеше пеша на зиг-заг, като придържаше с една ръка короната на главата си. Всред звуците на музиката и веселието на почерпените мъже шествието стигаше до “сред село”. Отец

Иван се отправяше в църквата “Св. Марина”, за да извърши богослужение и още един път да измоли помощта на Св. Трифон за тазгодишното плодородие на лозята.

“Сред село”, където имаше бъчва с вино, за самопочерпка на всички, празненството продължаваше под звуците на музиката с извити кръшни хора. Всички бяха весели, даже и някои булки се развеселяваха повече от общоприетото. Така веселенето продължаваше до късните следобедни часове.

Как днес в Поликрайще празнуват деня на Св. Трифон не зная. Но неговият празник в Будапеща не е забравен, не само защото той е патрон на българската колония в Унгария, а защото народното, българското е дълбоко врязано в сърцата ни и пази старите традиции и до днес.

За този празник на 3 февруари 2002 година, спазвайки десетилет-

ната традиция, в българския православен храм "Св. Кирил и Методий" в Будапеща се бяха събрали много христолубиви българи, с присъствие на много млади хора, така че накрая в храма нямаше място за всички. Тържественото богослужение беше извършено от отец Стефан Мамаков на чист разбираем за всички език. Появяването му пред олтара в църковните одежди сякаш ни напомняше за неизменната чистота на Христовото учение и православните добродетели.

След богослужението беше отслужена панахида за починалите, а след това всички се отправиха към двора, където пред сградата на но-

вия параклис беше поставена голяма икона на Св. Трифон. Тук отец Стефан Мамаков заряза лозата, след което ритуала продължиха посланикът Светлозар Панов, Горчо Удварев, Петко Христов и Иван Цочев. Последва всеобща почерпка за "берекет на градините". След това, водено от веселото хоро на младежите, като пълноводен поток, тържеството се преля в салона на културния дом.

Управителният съвет на Дружеството на българите в Унгария беше поканил оркестър "Минор" от гр. Ямбол, който изпълни българска народна музика. На няколко пъти по желание на публиката бяха повтаряни песните "Сине, сине, ти

си ангел мой" и "Бяла роза", а също така македонската "Кукувица".

Празникът на патрона на българската колония в Унгария "Св. Трифон" беше отпразнуван с голямо веселие, продължавайки традицията, пренесена от нашите дядовци от далечна България на унгарска земя.

Чрез вестника искаме да изкажем благодарност на свещеник Стефан Мамаков, Църковното настоятелство и Управителния съвет на дружеството за отличната организация на това празненство.

Дано и догодина да сме все така здрави и весели!

Наздраве!

Г.Иринков

Празник в Българския културен дом

Бабинден

Колкото и да разпитвах, не можах да разбера откога се празнува сред българите в Унгария. Строгата традиция предписва в него да участват само жени, вече родилки. Млади жени разказаха, че за пръв път са присъствали, след като им се е родило дете. Пиша това и с надеждата, че в българската общност тук сигурно има хора, които да си спомнят и по-старите празненства.

И тази година в сценария на празника бяха вилетени всички елементи: поздрав към младите родилки, благословия на "бабата" – тази година акушерката Полина Мамако-

ва, кулинарен конкурс, жури, обявяване на наградите, веселба. Нещата, които се повтарят всяка година, и все пак всеки път правят празника толкова различен. А този път той бе с особено добро настроение. Дали възвращенията около конкурса и удовлетворението от наградите, дали песните на Роза Банчева и Силвия Стратиева или майсторските изпълнения на "Росица" или пък ентусиазираните танци на жените от "Зорница", но вечерта премина приятно и ведро и, мисля, че мнозина изпитаха съжаление, когато водещата Милка Христова обяви, че "с това нашата програма завърши".

Три малчугана бяха благословени тази година на празника, макар да се надявам, че това не е целогодишната продукция на българската общност в Будапеща.

Журиро на кулинарния конкурс бе вещо ръководено от Верка Живкова, а в състава му бяха включени: Боряна Терзиева, аташе по печата и културата в Българското посолство – председател, Моника Тютюнкова и две унгарски гостенки. Най-нискоко беше оценено кулинарното майсторство на Мариола Иринкова, Красимира Тихова, Николина Нацкина, Славка Чапкънова и Таня Ронаи (освен петте награди в основните категории: предястие, пита, основно ястие, десерт, специална награда, бяха раздадени и 15 поощрителни).

Малките танцьори от "Росица" и този път не ни разочароваха в майсторството си, но приноса им към настроението на празника не се изчерпа със сценичното изпълнение. Спазвайки изискванията на традицията, момчетата се явиха в залата преоблечени в женски носии. Още един пример, че оригиналната идея може да допринесе много за успеха и доброто настроение. В изпълненията на "Зорница" личеше, че са ръководени от Лили Зафирова, но истинската им заслуга за вечерта е, че раздвижиха мнозина от присъстващите и ги увлякоха в българския танц.

Св. Кьосева

ХРАМЪТ И СВЕТЪТ

Вие, които търсите себе си, търсите познанието, търсите самоусъвършенстването си! Елате във вашия православен храм, вслушайте се в хилядолетната божествена песен, която ще ви разкрие безпримерния земен живот на Богочовека, за да надникнете в него и станете съпричастни на откритото Му, пълно с любов, мъдрост и чудеса саможертвено служене на света; ще изживеете благотворното състрадание на Неговите мъки и смърт; ще се възторгнете с твърда вяра в Неговото Възкресение. Има ли друго по-поразително, по-поучително богослужение в света? Идвайте в храма и хранете с чутото и видяното вашето сърце, бъдете на богослужението, защото тогава се съвещенодейства за вашето спасение, за вас се принеся жива жертва – Божия Агнец, за вас се преломява тялото Христово, за вас се пролива пречистата Кръв, изкупила греха и мъката на човека. Донесете в храма и Вашата жертва – смиреното си и съкрушено сърце, вашата хвала и благодарност към Бога.

Ибяха винаги в храма, като хвалеха и благославяха Бога” – казва св. ап. Лука за истинските християни. Защото без храма човек е като без подслон, храмът е неговото осветение, сила, чест, скъпо духовно съкровище, неговата стихия, неговия живот! Защото храмът е земно небе, небесно училище, място за обща молитва, за бла-

годарност и славословие към Троиединния Бог. Нима има нещо по-скъпоценно, по-мило, по-свидно от храма? Затова блажени са всички, които искрено идват в храма и се молят. Бог е винаги с тях и няма да бъдат лишени от никакво благо (Пс. 33, 11).

Времето за молитва, времето за общественото богослужение “е време Божие”, което принадлежи изцяло на Бога и на душата. Подарете си го и му се отдайте!

Каквото и да си постигнал в живота, колкото и богатство да си натрупал, все живееш с една неутолима, палеща, мъчителна жажда за вечно търсещата си и неудовлетворена душа, която по природа се стреми към нетленната храна, която се намира в най-чистите източници на спасителното Слово Божие и в Светите Тайнства.

Православният храм с неговите св. престол, жертвеника, иконостаса, иконите и живописиста въплотават в себе си онази велика спасителна идея, че православната Църква е Неговото Тяло, а Той, Господ е Глава, която съединява небесните и земни членове; че Той е вратата на Царството, че Той е умилюствил грешното човешко естество, осиновил го е чрез кръщението, обожествил го е със своето причастие, очистил го е чрез покаянието и ни изди-

га до съвършенство. Какво чудно благолепие има в нашия храм! Свещта и кандилото са огъня на сърдечната любов към Бога и светиите, а кадилницата с горящите въглени и благовонния тамян са благоуханието на святостта и на правдата Божии, които ни внушават мисълта за лична правда и святост. Църковните възгласи, песни и моления – това е въпиющият глас на нашите души, изтръгнал се от дълбината на душата ни, това е гласът на цялото човечество, което търси евангелската нетленна храна да задоволи своите духовни нужди и потребности, чакащо своя Спасител, комуто да изкаже благодарност за безкрайните Му благодеяния. Елате и чуйте тези чудни молитви и песнопения – диханието на Светия Дух!

Сбогослужението си православната Църква ни възпитава на всяка добродетел, въплотена в живота на Божията Майка и всички светии, като ни очиства, освещава и обожават чрез тайнствата, с които ни дарява всичко необходимо за живот в благочестие (2 Петр. 1,3).

Нека в празничните дни с благоговение и страх Божий да изслушаме светата литургия, да разкрепостим душите си в тайнственото покаяние и обърнали завинаги гръб на греха да приемем светото причастие на новия в Бога живот!

ЛАСЛО НАГИ (1925–1978)

“... Никой не забеляза кога Ласло Наги разседла своите коне, кога свали юздите им и ги пусна да препускат с огън в гривите. Той беше един от разпилените из Пустата самотници, които населяваха околното безлюдие с видения. Това населяване бе толкова изкусително, че го приехме като собствено избавление.... Оттук нататък Ласло Наги щеше да измери точната тежина на думите в устата на своя народ и тези, които се нареждат при него, да го улови спазъмът, който е улавял Атила Йожеф и продължи тропоската на стъпките му – двадесет години след като краят на Атила се скъса... Големите поети ние долавяме с интимното си съзнание и затова е трудно да обясним на другите защо са големи. И аз, ако трябва на някого да обяснявам, не бих могъл да обясня каква точно е мярката ми, за да отделя измежду многото Ласло Наги и го нареда при най-големите поети на континента.

На България той направи разкошен дар: двадесетина хиляди стиха българска народна поезия,

Ботев, Яворов, Гео Милев, Вапцаров, Фурнаджиев и онези съвременни наши поети, които той усещаше близо до себе си. Стремителните извисявания на българската мисъл чрез неговите преводи заживяха своя живот отвъд пределите на страната.

...В зрял септември бях с него в Родопите, Боженци и Трявна. Токущо бе получил международната Ботева награда (1976) беше озарен и приказлив, както рядко съм го виждал през последните години. Найсетне той стигна пред прага на Ботевата къща в Калово.... В Трявна се умълча пред говора на старата часовникова кула. Боженци го върна назад в годините... В Широка лъка гайдата на Хальо Калфата и песните на седем жени във вълненици извадиха от околото му сълза. Неиде високо из Карлък и Кокалица отпяха митични чанове. В каменните падове гърмяха библейски води. Курортната суета на Пампорово и чеверметата на Панайот примамваха двойника в нас, но пред песента беше неприлично. А песента казваше:

Земьо, земьо, черна земьо,
що изидаш, що изпиваш –
пък се, земьо, не наяде
ни със млади, ни със стари!...”

Станислав Сивриев

Д-р Вера Димчева

ЛЕЧЕНИЕ НА РАДИКУЛИТ С ВОСЪК И ПРОПОЛИС

Радикулитните заболявания са заболявания на гръбначно-мозъчните нерви, които водят до трайно ограничаване на работоспособността на болните. Причините за тяхното появяване са разнообразни: те може да възникнат като резултат от преумора или травма, или като следствие от различни инфекциозни заболявания – грип, малария, петнист тиф и др. От острите инфекции с най-голямо въздействие е грипната. По време на грипни епидемии особено лесно възникват рецидиви на по-рано прекаран ишиас. От хроничните инфекции най-голямо значение се отдава на

хроничното възпаление на сливиците и на ревматичните заболявания. Като предразполагащ фактор за появата на радикулити се явява и свръхнорменото тегло, а също така и някои професионални заболявания при хора с принудителна поза при работа като машинописци, пианисти и т.н. Важна причина за тези оплаквания могат да бъдат и страданията, свързани с дегенерацията на ставния хрущял, които се появяват вследствие на изхабяването му. В резултат на това ставните повърхности се натоварват повече и в краищата им започва разрастването им – образуват се т.нар. ши-

пове, които в зависимост от разположението си дават различни оплаквания. Най-често страданието се дължи на натиска на шиповете, упражняван върху близкостоящите нерви, откъдето идва и болката.

Клиничната картина е в зависимост от мястото на поражението. Ако е в областта на шийните прешлени, то оплакванията градира по хода на нервния сплит към ръката. Ако локализацията е в областта на поясните прешлени, то оплакванията са по хода на ишиадикуса, т.е. по задно-външната повърхност на долните крайници.

Основното оплакване е болката,

съпроводена с ограничаване на движенията, които са с различна интензивност. В зависимост от давността на процеса се наблюдават и рефлекторни изменения в различна степен. Ако налице е само болката без функционални отпадания, то говорим само за невралгии (радикулгии), а не за неврити и радикулити. Всъщност и в двата случая се касае за един и същи процес, но в различна степен на развитие.

Давността на процеса има съществено значение за провеждане на лечението - дали е в остър стадий или в хроничен. Така например в острия стадий са противопоказни топлинните процедури. Те са противопоказни и тогава, когато поражението на нерва е симптом и на друго заболяване като напр. тумор на гръбначния стълб или някое гинекологично заболяване, т.е. процеси, които могат да протичат със симптомите на един ишиас.

Сред радикулитните заболявания най-често се срещат тези в поясно-кръстната област. Те са обект на внимание на различни специалисти - невролози, неврохирурзи, физиотерапевти, ортопеди. Липсата на движение, еднообразното хранене и ре-

дица професионални фактори създават предпоставки за по-честата ранимост на поясния дял на гръбначния стълб. Основното оплакване е болката и принудителната поза със стягане в гръбначната мускулатура. Един от честите симптоми е появата на моторен дефицит, изразяващ се в отслабване на двигателната способност на н. перонеус или н.тибиалис, което дава картината на т. нар. паралитичен ишиас. В този случай (когато не са в остър стадий) е показно топлолечението, което се постига чрез парафина, но ползването на пчелен восък показва опередени предимства.

Восъкът по своя химически състав е близък до животинските и растителни масла. При загряването, което трябва да стане във водна баня, той приема определено количество топлина. Благодарение на голямата си топлеместимост и бавна топлопроводимост той бавно отдава натрупаната топлина в подлежащата на лечение тъкан и подобрява местното кръвообращение на тъканите и разсейва възпалителния процес. Счита се, че восъкът има "извличащо, изтеглящо" действие, което подобрява обме-

ните процеси. А част от съставките на восъка се резорбират от кожата, което подобрява нейната еластичност.

Восъколечението се прилага в лечебната практика чрез метода на Кювет: разтопеният във водна баня восък се излива в тавичка с дебелина 2-3 см и след лекото му охлаждане (но още топъл) се отделя от тавичката, поставя се върху болния участък, след което се завива с найлон (мушама), отгоре с вълнено одеяло и така престоява 25-30 мин.

Пчелният восък може да бъде съчетан с прополис в съотношение 1:100, при което се прилага марления метод. Разтопяването става също във водна баня, като в разтопената смес се поставят предварително приготвени марлени компреси (8-10) с подходяща форма и големина. Лекко изцедени, но все още топли, те се поставят върху болното място. Следва завиване с найлон (мушама) и вълнено одеяло и отново престой от 25-30 мин.

Курсът на лечение е 10-15 процедури, независимо че подобрене може да настъпи още на 6-та или 7-та процедура.

ОТЗИВИ

Из писма и обаждания по телефона на читатели на "Български вестник":

... Прелиствайки новогодишния брой на "Български вестник", ме изпълва безгранична гордост за това, че така грижливо и ревностно пазите българските обичаи и редовно ни информирате и за събития в Родината. От години наред следя "Български вестник" и сега се роди в мен мисълта, че мога да Ви бъда полезна и да съдействам за изли-

зането на вестника и в световната компютърна мрежа..."

(Снежана Ковачева)

...Много благодаря на "Български вестник" за интересната информация. Чакам с интерес всеки нов брой на изданието. Радвам се, че започвате и нови рубрики като тази за приятелите на България и Унгария. Ние трябва да ги помним. Лично познавах Дюла Дудаи и Вашите редове възкресиха у мен спомени от живота в Българския културен институт...

(Димитринка Холцхейм)

... Искрено Ви поздравявам за новогодишния брой на "Български вестник". От тридесет и пет години живея в Унгария и следя българските издания в чужбина и по-точно

изданията на български език в Австрия, но мога да кажа, че този брой надмина нивото и на австрийския български вестник ...

(Донка Молнар)

... Надявам се, че статията за медолечението, която публикувахте в бр.1/2002г. ще има и продължение. От години страдам от ревматизъм и знам за лековитите свойства на меда, само не знам точното му приложение... Бих искала да се свържа лично с автора на статията, моля за Вашата помощ...

(Маргарита)

... Пожелавам на "Български вестник" успешно представяне и през Новата година и нека грешките в него да бъдат все по-малко..."

(Един доброжелател)

ЧЕСТИТА БАБА МАРТА

Мартеничка

Този пъстра мартеничка
баба ми я върза –
за да съм кат лястовичка
пъргава и бърза.

Както тя е от коприна
бяла и червена,
да съм цялата година
бяла и червена.

Лястовичка като видя
или щъркел – бърже
при трендафила да ида
да му я завържа.

И да стана яз тогава
хубава, голяма,
весела, засмяна, здрава,
също като мама.

Елисавета Багряна

Баба Марта бързала

Баба Марта бързала,
мартеници вързала:
морави, зелени,
бели и червени:

Първом на гората –
да листят листата.
И да дойдат всичките:
щъркелите, птичките,
първият певец,
Косер хубавец.

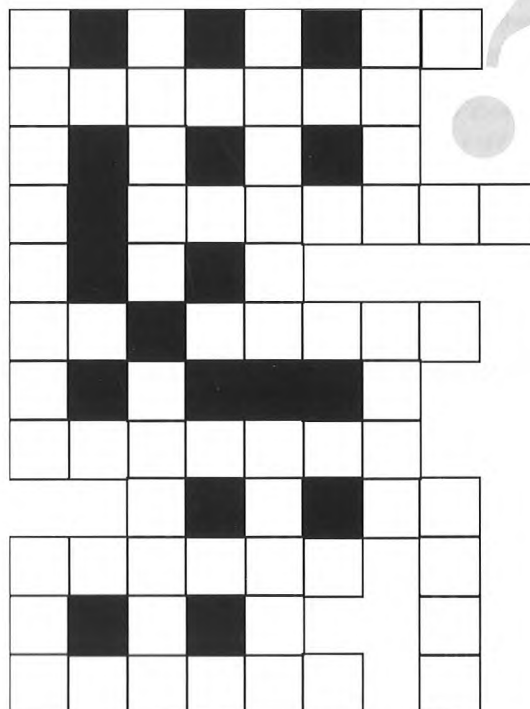
После на градините –
да цъфтят гиргините
и латинки алени,
и божури шарени.
Ябълки да зреят,
круши да жълтеят.

А пък на дечицата
върза на ръчицата
мартеници чудни
със ресни червени,
да са ранобудни,
да растат засмени.

Йордан Стубел

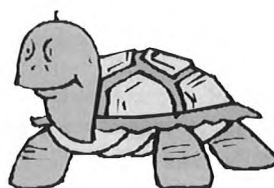
Състави кръстословица с думите!

ЦЪРКВА
ТАРАТОР
ВЪРШИНА
МИЦУБИШИ
АСПАРУХ
МЯСТО
МОТОПИСТА
БРИМКА
РУКНА
СЛАБАК

БАТАРЕЯ
ТИХО
ХЛЯБ
ШОРТИ
БОС
ОПТИКА
СИ
ОХ

ОТКРИЙ ЖИВОТНИТЕ, СКРИТИ В ПЪЗЕЛА!

К	А	Н	А	Р	Ч	Е	Й
О	П	П	Р	И	П	Ю	Х
С	К	А	И	Б	А	Я	А
Т	О	П	С	К	Я	Н	М
Е	Т	А	Т	И	К	М	С
Н	К	Г	Ж	А	Б	А	Т
У	А	А	К	У	Ч	Е	Е
Р	Л	Л	З	М	И	Я	Р
К	М	А	Й	М	У	Н	А
А	О	Т	Р	И	Т	О	Н

М. Т.

Имената на българите: накратко за произхода и значението им

Личните имена на българите са възниквали или са възприемани през различни епохи. Най-стари са имената, наследени от далечното минало, които се срещат и у другите славянски народи, като Владимир, Владислав, Драгомир или съкратените им форми Драго, Мир, Слав, Нягул.

С настаняването на Балканския п-в славяните вероятно са възприели и тракийски имена. Днес са оцелели само имена от латински корени. Едни са останали от старото романизирано население, а други са по-късни заемки от румънски. Старите имена от тракийски и латински корени можем да приемем за втори пласт.

С покръстването на българската държава в 865 г. у нас навлизат масово християнските имена от източноправославния календар. Дори самият княз Борис I е получил второ име – Михаил. По произход християнските имена са главно староеврейски, гръцки и латински.

Еврейските имена са заети от Библията. Те отразяват един дълбоко религиозен миросглед, вяра и стремеж за общение с Бог.

Гръцките имена са най-многобройни, защото повечето светци са от елинизирани области на Източното Средиземноморие. Понеже около 2/3 от календарните светци и мъченици имат гръцки имена, техният брой у нас надминава 200, а с производните и видоизменени форми – няколко пъти повече.

Латинските имена се срещат главно при католиците. У нас те са малко, и то преминали през гръцки. Всички тези имена съставят четвъртия пласт в българската антропонимия.

Въпреки вековното турско робство поради разликата в религията турски лични имена не са възприети сред българите. Мохамедански имена се срещат само у помашкото население. Вън от тях обаче се срещат неговлям брой имена, в които се крие турски корен, но те са образувани на българска почва от познати турски думи. Такива са: Демир, Куртци, Севда, Султана, Сърма и др. Тези турски имена и прикори съставят пети пласт.

От Възраждането насам у нас се появяват все повече имена, които отразяват политически, литературни и други влияния. Например към края на турското робство се появило личното име Венелин, което всъщност е фамилно име на руския писател историк Юрий Венелин. Малко по-късно, а и след Освобождението зачестява името Александър, заради руския император Александър II, и Владимир – неговия син.

Когато Фердинанд станал княз на българите през 1887 г. името му било непознато у нас. Сега обаче все още се срещат Фердинандовци и те са хора на преклонна възраст или покойници.

След Октомврийската революция у нас се появили лични имена Ленин, Будьони или техни производни – Владилеи, Володя, по-

късно Сталин, Сталинка, в годините на социализма – Петилетка.

Увлечението по имена на политически лица и събития понякога носи неприятни изненади, особено когато историята още не е казала последната си дума.

Друг източник на имена е литературата. Още през втората половина на 19 век у нас се появява името Геновева, по-късно – Борислав, Албена, Тамара, Людмил, Емил, Пушкин, Олег, Чайка.

Ако приемем политическите и литературните имена за шести пласт, последния седмия, ще съставят имената от думи, които означават предмет – Телефонка, Салфетка, Грамофонка.

Пожелателни имена

В тях е вложено пожеланието на родителите за бъдещето на детето.

Живот и здраве: Живко, Здравко

Род и семейство: Братан, Байно, Везенко, Татун, Новко, Заварин

Успех в живота: Първан, Видьо, Вида, Велчо, Велика. Сретен

Сила и храброст: Войно, Бойко, Страхил, Силян, Грудни

Качества на характера: Веселин, Ради, Драго, Добри, Мила, Искрен

Физическа красота: Хубен, Лепа, Гиздьо, Ваклин, Къдра, Руси, Румяна, Бела, Младен
Близи до пожеланията за физическа красота са имената, които сами по себе си означават хубави и приятни неща:

Цветя: Иглика, Невена, Ружа, Теменужка, Роза, Цветан

Билки и треви: Билиан(а), Детелин(а)

Дървета и плодове: Елица, Калин(а), Явор, Ясен

Птици: Гълъб, Пауна, Славей, Сокол

Небесни светила: Звезда, Звезделин(а), Деница, Зорница

Защитни имена

Както и пожелателните, те са свързани с първобитната вяра в магическата сила на словото. Бил предначначени да се борят с детската смъртност. Когато в семейството първите деца умирали, родителите давали на рожбата си такова име, че да я пазят от преждевременно смърт. Защитните имена са няколко вида:

а) От глаголен корен "стоя, трая": Стойко, Стоян, Стоймен, Трайчо, Траян

б) От дума, която означава здрав, твърд, не особено ценен предмет: Камен, Кремена, Желязко

в) От названието на обикновен домашен предмет, част на къщата, ралото: Праго, Собел, Рукав.

г) "Грозни" имена, т.е. които предпазват от зли очи: Грозьо, Черно

д) Имена свързани с подхвърлянето на дете. Към средствата за борба с детската смъртност спада и широко практикуваната

допреди две-три поколения символична жертва. Ако на родителите умирали децата или се родяло хилаво дете, за което се страхували дали ще оживее, "подхвърляли" го рано сутрин на улицата или край кладенеца и гледали кой пръв ще го намери. Който го наиде или обрете, той става кръстник на детето и му дава било собственото си име, било Найден, Обретен. Ако вместо човек най-напред дойде животно, загрижените родители казвали, че такъв му бил късметът на детето им, и можело да го нарекат дори Кравко, Кучкан, Песан. И вярвали, че с това са избягнали проклятието и детето ще оцелее до дълбока старост.

е) Търсене на име. Проклятието над родителите да не траят децата им можело да се избегне и с ново име. каквото няма в рода и в близката околност. Такива са някои съвсем редки християнски имена или просто от израза "Търся име" вземат първата дума и образуват Търся, Търсена.

ж) Защита от други беди. Според наивното вярване на нашите баби и деди някои имена крият сила да предпазват и от други напасти, каквато бива понякога нежеланото многодетство. Когато се раждат все момичета (а всеки родител иска да има преди всичко мъжка рожба), кръщават четвъртото или петото момиче Доста, Достена или Стига, за да се роди след него момче. А когато се раждат прекалено много деца, кръщавали десетото, например, Запрян.

Магическата сила на името можела цял живот да служи като защита срещу дивни зверове и беди. А понеже най-опасният звяр по нашите земи е вълкът, широко разпространени са имената: Вълчо, Вълкан, Вълкана. Същият смисъл носят и имената: Огньо, Огнян, а може би и Куцар.

Когато някое чуждо по произход и с непонятно значение име напомня българска или позната дума, хората го свързват с тази дума и го смятат образувано от нея, т.е. преосмислят името. Така от гръцкото Тихон – "щастливец" са възникнали имената Тихо, Тихол, Тиньо и ние смятаме, че крият значение "тих".

Имената на календарните светци – еврейски, гръцки и латински, както в миналото, така и днес, са чужди на езика ни. Затова българинът открай време се е стремил да ги асимилира, да ги направи понятни по значение и по-лесни за изговор. Това се постига чрез превод или съкращаване.

Понеже и в недалечното минало мнозина образовани българи са знаели гръцки език, те разбирали значението на голяма част от имената и ги превеждали. Например, ако дядото се казвал Тодор или Доротея, което ще рече "дар от Бога, Божи дар", кръщавали внука Божидар. Това явление се е засилило особено много през Възраждането.

М. Т.

Възобнови дейността си Фондация Про култура булгарика. Столичният съд е регистрирал нов кураториум на фондацията в състав: Алекси Андонов – председател, Анна Салаи – секретар, Димитър Русев, Ишван Над, Иванка Влодова, Виктор Хорват, Кристиан Караилиев – членове. Задачите, които си поставя фондацията, са да подкрепя културния живот на българите в Унгария, разпространителите на българското изкуство и фолклор, да подпомага културни изяви, изложби, творчески вечери, изследвания, издания, чиято цел е разпространението на българската култура. Фондацията е основана през 1992 г. и има право да получи 1% от личния данък на всеки, който пожелае да съдейства за осъществяването на целите ѝ. Данъчен номер: 18042601-1-43.

Правните консултации ще се проведат на **11 и 25 март 2002 г.** в Българското републиканско самоуправление 1093 Budapest, Lónyay u. 41.

Искате във Вашето жилище да се чувствате уютно и приятно? Искате да внесете красота и хармония в офиса или градината? Искате да се наслаждавате на свежестта и естетиката на екзотични цветя и декоративни растения?

Нуждаете се от ефектно и разумно подреждане на Вашата градина?

Искате да изненадате любим човек или приятел с красива композиция от цветя?

Фирма **“БУЛЕКС”** е на Ваше разположение. Потърсете ни!

Адрес:

Budapest,

Visegrádi út 69. C/II/4

Tel.: 359-39-13

vagy 06-30-376-58-56

E-mail: eltina@gyorsposta.hu

Българско предаване по унгарското радио:

Всяка сряда от 21.30 часа предаваме българска емисия по унгарското радио. За Будапеща и района предаването можете да слушате на вълните на радио "Калипсо" на 873 клхц (средни вълни). В провинцията предаването се хваща на вълните на регионалните програми на унгарското радио, за Дебрецен и района - на 91,4 мгхц, за Дьор - на 1350, на 1188 и на 1116 клхц, за Ньиредхаза на 1251 клхц, за Пейч на 873 клхц и на 101,7 мгхц, за Сегед на 66,29 и 93,1 мгхц, за Солнок на 1350 клхц и на 88,5 мгхц.

Важно!

Съобщаваме още веднъж на нашите читатели, че пощенският чек, изпратен в миналия брой на "Български вестник" е за абонамент само за списание "Хемус" и не е свързан с разпространението на "Български вестник".

Стойността на абонамента за списанието е 1000 фт.

Телевизионното предаване за малцинствата "Рондо" през м. март ще се излъчи на 7 март (четвъртък) от 13.00 ч. (26 минутно тематично издание) и на 21 март (четвъртък) от 13.00 ч. по първи канал на унгарската телевизия.

XXI Национален танцов фестивал и панаир на народното творчество

Будапеща 16-17 март 2002г.

(Budapest, SAP Rendezvénycsarnok és Kőrcsarnok, a Néptáncdion metróállomásnál))

Фестивал за народна музика и танци, на традиционалното народно творчество, с участието на самодейни и професионални изпълнители и състави, детски ансамбли, възпитаници на музикални школи и традиционни изпълнители, представящи изкуството на отделните унгарски региони и на народите от Карпатския басейн.

Дружество "Танцхаз" – Будапеща

Важни телефонни номера на българските институции:

Републиканско самоуправление: 216-4210

Столично самоуправление: 216-4211

Дружество на българите: 216-6560

Посолство на Р. България: 322-0836, 322-0824

Културен институт: 269-4246
Българо-унгарско училище: 474-0536, 474-0537

Православен храм: 215-0039

Хотел "Рила": 216-1621

Ресторант "Царевец": 216-1797

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКОТО РЕПУБЛИКАНСКО САМОУПРАВЛЕНИЕ И СТОЛИЧНОТО БЪЛГАРСКО САМОУПРАВЛЕНИЕ

Български вестник ISSN 1416-3098. Bolgár Hírlap. Megjelenik havonta a Nemzeti és Etnikai Kisebbségért Közalapítvány, a helyi bolgár önkormányzatok támogatásával. Излиза всеки последен ден от месеца без юли и август. Отговорен издател: Димитър Цуцуманов. Редакция: Татяна Кръстева, Петър Петров, Моника Тютюнкова. Адрес на редакцията: Szerkesztőség: 1093 Budapest, Lónyay u. 41. Tel.: 216-4210. E-mail: bolgonk@mail.axelero.hu. Felelős kiadó: Czuczumanov Dimiter. Szerkesztőség: Kraszteva Tatjana, Petrov Péter, Tyutyunkov Monika. Печатница/Nyomda: PUBLICITAS. Цена/Ára: 50,- Ft. Публикуваните материали изразяват мненията на техните автори. Материали и снимки не се пазят и не се припечат! Всеки брой приключва на 15-то число от месеца.

СЪЩНОСТ НА ИКОНАТА I.

Св. Марина, XVII в.

Началните векове на нашата ера са време на дълбоки промени. Обществената система, опираща се на робския труд постепенно изпада в дълбока духовна и социална криза. Античната жизнерадост и преклонение пред съвършенството на природата отстъпват място на тъгата и огорчението. В обширните граници на Римската империя, разпространението на християнската религия, насочваща мислите на човека към една далечна и въображаема действителност, върви с бързи стъпки. С "Миланския едикт" на император Константин от 313 г. тя е обявена за равнопоставена с другите религии в границите на Империята, а от 380 г. при император Теодосий I Велики вече става господстваща. Религиозните търсения се превръщат в основна цел, около която се обединяват духовните интереси на обществото. Идеалът, който човекът-християнин се стреми да постигне, го задължава да се освободи от всичко земно и материално. Постепенно светът на сетивата отстъпва пред света на чувствата и духа. Старата естетика е безсилна вече да задоволи тези нови изисквания на времето. Те не могат да бъдат постигнати със средствата на античното изкуство, наподобяващо материалния свят и ръководещо се от законите на хармонията и красотата. Новият християнски светоглед поставя изискването и за създаване на ново изкуство с антикласически форми, което дематериализира действителността.

На такъв исторически фон се създава иконата на източната църква. Още от IV в. сл.н.е. тя употребява цветни изображения върху дъски, поз-

нати под името "икони". Названието идва от гръцката дума *εἰκών*, общият смисъл на която означава образ, изображение, картина. В преносен смисъл има още значение на подобие, истински образ или портрет. С течение на времето думата "икона" става привилегировано название на светите изображения на източно-православната църква. Отначало това са релефни изображения върху кост, камък, керамика, мозайка, фреска и пр. но най-широко разпространение добива иконата рисувана върху дърво.

Тази икона стои в явна противоположност на "набожните" или "молитвени" картини в западно-католическата църква. Последните се отличават от нея преди всичко по това, че показват вътрешния духовен мир на един набожен художник. В тях не е предаден конкретния образ на светеца, а този видян през очите на художника, оформен и пропит с неговите лични виждания и представи. Тук на първо място изпълва авторът със своето собствено светоусещане, талант и художествено разбиране. При източно-православната икона е съвсем друго. В основата си тя е подчертан образ на култа, при който субективният преживяване на художника не участва. Рисуването на една икона се е смятало за служене на Бога, затова църквата закрила и облагодетелства иконописца. То става изключително по нейна поръчка и се извършва в строг пост, молитва и отказ от земни наслади. Църквата поръчва на художника да създаде "своето" произведение, обаче не в смисъла на западното изкуство за индивидуална творба, а като произведение, вдъхновено от Бога и Св. Дух. Затова в повечето случаи, нейният създател остава анонимен. Православната църква не е поръчвала изписването на една икона само затова, защото художникът рисува добре. Напротив, тя винаги е търсила такива лица, чиято лична набожност и вяра в Бога – обикновено това бил някой монах – са гаранция, че той строго ще се придържа към догмите и изискванията на църковния канон и спазва предписанията за рисуването на икони, събрани в книги, тъй наречените (от гр. *херменсия* – обяснение). Тези книги съдържат прототиповете на светите образи, донесени според църквата от ангели от небето.

Принципите и същността на иконата са формулирани официално на

Седмия вселенски събор в Никея или Втория никейски събор в 787 г. като за основа са изети тълкуванията на видния византийски богослов и философ Св. Йоан Дамаскин (675–754). На събора се слага край на иконоборството, което обаче окончателно ще бъде прекратено на специален църковен събор в Константинопол през 843 г. В канон трети от решенията на събора се казва: "Ние препоръчваме Светите икони на Господа Исуса Христа да бъдат почитани и да им се отдава същата почит, каквато се оказва на книгите на Светите Евангелисти. Тъй както чрез буквите се стига до свящото, така знаещи и незнаещи, могат да видят ползата от въздействието на цветовете на образа. Както думата чрез буквите разгласява Светия образ, така това прави живописца чрез цветовете. Ако някой не почита иконата на Христа Спасителя, то той няма да е в състояние да види Неговия лик при идването му." Видно е, че иконите и книгите т.е. живописното и словестното изображение се приемат за равнозначни. С това може лесно да се обясни съвместимостта на рисунката (заглавни букви, миниатюри и др.), текста и съдържанието на средновековните религиозни книги. Участниците в Събора подробно тълкуват същността на иконата и приемат, че тя се отличава от своя божествен първообраз. Докато той изисква обожаване (латрия), то иконата изисква само да бъде почитана, т.е. почит (тимия). Това е догматично обяснение на един точно установен, канонизиран образ, отговарящ на предписанията на Светата литургия.

Известни теоретици на иконата са още гръцкият философ Плотин (205–270), константинополският патриарх Никифор Изповедник (758–818), византийският писател и духовник Теодор Студит (759–826), видният богослов епископ Св. Василий Велики (329–379) и др. Според тях между изображението върху иконата лице и самата икона съществува една мистична, тайнствена връзка. Това означава, че почитането на иконата едновременно преминава и върху образа, без при това верующият да изпадне в заблуждението на идолопоклонничеството. Затова винаги трябва да се подчертава, че иконата не е само изображение на божеството, а един видим белег на невидимата божественост т.е. в основата си тя е едно тайнство. Виждана по този начин иконата се явява като олицетворение на божественото във времето и в човека.

Петър Петров